

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาเรื่อง การสำรวจและการสร้างมูลค่าเพิ่มในแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยของพื้นที่ จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ(Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research)เพื่อสืบค้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยแห่งใหม่ของจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งงานวิจัยนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ขอบเขตของการวิจัย

3.2 เครื่องมือที่ใช้และขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

3.3 ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล

3.1.ขอบเขตของการวิจัย

3.1.1 ด้านพื้นที่ เก็บข้อมูลในพื้นที่ 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอเนินมะปราง อำเภอนครไทย อำเภอบางกระทุ่ม อำเภอบางระกำ อำเภอชาติตระการ อำเภอวังทอง อำเภอพรหมพิราม และอำเภอวัดโบสถ์

3.1.2 ด้านเนื้อหา เป็นการสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยของชุมชนในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก และขยายผลสู่การจัดทำแผนพัฒนาเชิงนโยบายด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคการศึกษา และภาคเอกชน

3.1.3 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball) ได้แก่ ผู้นำชุมชน หรือปราชญ์ชุมชน ที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในเขตจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 40 คน และตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จำนวน 98 แห่ง

3.2 เครื่องมือที่ใช้และขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจแหล่งท่องเที่ยว โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการขอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพิษณุโลก

ขั้นตอนที่ 2 จากนั้นข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ลงพื้นที่สำรวจชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยประกอบกับใช้แบบวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงสภาพการท่องเที่ยวของชุมชน และศึกษาบริบทของชุมชนโดยการสังเกต(Observation) ซึ่งใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับบริบทในพื้นที่ ลักษณะทางกายภาพ และความเป็นอยู่ของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อได้ทำการสำรวจพื้นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์พาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-depth Interviews) ผู้รู้เกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ และปราชญ์ในชุมชน ตลอดจนการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) กับชาวบ้านในพื้นที่ที่ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยและข้อมูลบริบทชุมชนอย่างละเอียด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้การสังเกต(Observations)เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observations)และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม(Non-Participation Observations)เพื่อสังเกตลักษณะการดำเนินวิถีชีวิตของคนในชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยได้จัดประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมและการสร้างความเข้าใจในการศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ ผู้วิจัยและทีมงานผู้ช่วยนักวิจัย จากนั้นร่วมกันสรุปและถอดบทเรียน(Lesson Learn)ที่ได้จากการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ และสรุปเป็นเอกสารเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 5 นำเอกสารที่ได้มาตรวจสอบข้อมูล โดยการวิเคราะห์ในประเด็นการท่องเที่ยวและสรุปให้ได้แผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 6 ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลโดยการจัดทำเป็นเอกสารทางวิชาการและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (CD-Rom) เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยของจังหวัดพิษณุโลก

3.3 ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาข้อมูลของบริบทในพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน คือ

3.3.1. แหล่งข้อมูลจากเอกสาร ได้ทำการสืบค้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากสำนักวิทยบริการและสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และฐานข้อมูลออนไลน์จากเว็บไซต์ โดยมุ่งเน้นการสืบค้นข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกทั้งสิ้น 98 แห่ง จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการประสานงานเพื่อลงพื้นที่ต่อไป

3.3.2 แหล่งข้อมูลบุคคล จากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น เพื่อค้นหาผู้ให้ข้อมูล ซึ่งสถานที่ที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น คือ ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ธรรมชาติ และจะต้องเกี่ยวข้องกับการเป็นพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวผจญภัย ดังนั้นการสำรวจเพื่อหาผู้ที่ให้ข้อมูลจึงพอสรุปได้ดังนี้ ได้แก่ 1) ผู้รู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 98 แห่ง 2) ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการในพื้นที่ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือ กลุ่มสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 40 คน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) ซึ่งใช้วิธีในการตรวจสอบและนำข้อมูลที่ได้ในประเด็นต่างๆ ผู้วิจัยจะได้นำมาจัดเป็นหมู่ตามประเภทและประเด็นที่ต้องการแล้วนำมาวิเคราะห์จากเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์และเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2546) จากนั้นจึงขยายผลโดยการรายงานผลการศึกษาโดยใช้เทคนิคการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ต่อไป